

Minskning av en retroaktivt beviljad sjukersättning med sjukpenning som tidigare betalats ut för en del av den retroaktiva perioden skulle göras för den retroaktiva perioden i dess helhet.

Lagrum:

17 kap. 1 § första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring

S.G.P. fick genom dom av Högsta förvaltningsdomstolen den 20 juli 2010 rätt till halv sjukersättning för perioden augusti 2006 – juni 2008. Försäkringskassan beslutade därefter den 17 augusti 2010 att S.G.P. inte hade rätt till någon utbetalning med anledning av domen. Grunden för det var att han under tiden 9 februari 2007 – 30 juni 2008 hade fått sjukpenning utbetald med högre belopp än vad sjukersättningen uppgick till och att sjukersättningen därför skulle minskas med stöd av 17 kap. 1 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL. Vid omprövning den 23 november 2010 ändrade kassan inte sitt tidigare beslut.

S.G.P. överklagade Försäkringskassans omprövningsbeslut hos förvaltningsrätten och yrkade att den sjukersättning som tillkommit honom för perioden den 1 augusti 2006 – den 9 februari 2007 skulle utges utan avräkningsrätt för Försäkringskassan. Han anförde bl.a. att han hade beviljats sjukersättning för nu aktuell tidsperiod. Han hade inte uppburit ersättningen eftersom kassan hade avräknat mot den ersättningen. Kassans avräkningsfordran avsåg annan tidsperiod och kassan ägde inte avräkna mot nu aktuell retroaktiv period. Avräkningsrätten enligt AFL ger kassan möjlighet att avräkna för samma tid som den tidigare utbetalda ersättningen. Ersättningen som tillkommer honom avser inte samma tid.

Förvaltningsrätten i Göteborg (2011-04-21, ordförande Hasselberg)
yttrade: Tillämplig bestämmelse – Av 17 kap. 1 § första stycket AFL framgår att om en ersättning enligt denna lag eller enligt en annan författning har betalats ut av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en arbetslöshetskassa och beviljas senare en annan ersättning retroaktivt enligt denna lag för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen ska den retroaktiva ersättningen minskas. Minskningen ska ske med det belopp som överstiger vad som skulle ha utgetts för perioden om beslut om båda ersättningarna hade förelegat samtidigt. – Förvaltningsrättens bedömning – S.G.P. har beviljats halv sjukersättning från och med augusti 2006 samt uppburit hel/halv sjukpenning under perioden den 9 februari 2007 – den 30 juni 2008. Försäkringskassan anser att det inte ska ske någon utbetalning för perioden augusti 2006 – juni 2008 eftersom sjukpenning utbetalats den 9 februari 2007 – den 30 juni 2008. Frågan i målet är då om kassan ägt rätt att avräkna även för tid före sjukpenning. – I lagen anges att om en försäkrad beviljas ersättning enligt AFL retroaktivt (halv sjukersättning) för samma tid som den tidigare utbetalda ersättningen (hel eller halv sjukpenning), ska den

retroaktiva ersättningen (sjukersättningen) minskas. Minskningen av den retroaktivt beviljade halva sjukersättningen ska då göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha utgetts för perioden om beslut om båda ersättningarna hade förelegat samtidigt. – Försäkringskassan har alltså endast rätt minska sjukersättningen med ett belopp som motsvarar halv sjukpenning för samma period som sjukpenningen utbetalats, dvs. den 9 februari 2007 – den 30 juni 2008. Förvaltningsrätten bifaller överklagandet i enlighet med det ovan sagda och överlämnar målet till Försäkringskassan för vidare handläggning. – Med bifall till överklagandet förklarar förvaltningsrätten att Försäkringskassan endast har rätt att minska S.G.P:s sjukersättning med ett belopp som motsvarar halv sjukpenning för perioden den 9 februari 2007 – den 30 juni 2008. Målet överlämnas till Försäkringskassan för vidare handläggning.

Försäkringskassan överklagade förvaltningsrättens dom och yrkade att kammarrätten skulle upphäva domen och fastställa Försäkringskassans beslut den 23 november 2010. Försäkringskassan anförde bl.a. följande. Det är hela det sjukpenningbelopp som har utbetalats under den retroaktiva perioden som ska dras från den retroaktiva tiden i sin helhet. Samordningen ska följaktligen också innefatta perioden augusti 2008 till den 8 februari 2007. I annat fall kommer S.G.P. att bli överkompenserad ekonomiskt.

Även S.G.P. överklagade förvaltningsrättens dom och yrkade att kammarrätten med ändring av domen skulle förklara honom berättigad till ersättning utan någon minskning. S.G.P. anförde bl.a. följande. Försäkringskassan saknar en kvittningsskuld. Vidare avser kvittningsskulden inte samma tidsperiod som kvittningsskulden. Kvittning kan endast göras för ”samma period”. I och med det saknar den av Försäkringskassan åberopade kvittningsrätten stöd i AFL.

Parterna bestred varandras yrkanden.

Kammarrätten i Göteborg (2011-11-02, Nyström, Nilsson, referent, Sjögren Samuelsson) yttrade: Frågan i målet är för vilken tidsperiod S.G.P:s nu retroaktivt beviljade sjukersättning ska avräknas/samordnas mot tidigare utgiven sjukpenning. Om den försäkrade erhållit ersättning från Försäkringskassan och ytterligare ersättning utbetalas vid ett senare tillfälle, och ersättningarna helt eller till viss del avser samma tidsperiod, ska avräkning/samordning av den sistnämnda ersättningen göras gentemot den först utbetalda. Syftet är bl.a. att tillse att den försäkrade inte överkompenseras ekonomiskt. – I förarbeten (prop. 1992/93:30 s. 39) sägs bl.a. följande om den tidsperiod som ska beaktas vid nyssnämnda avräkning. Den avräkning som ska göras mot den retroaktivt beviljade ersättningen enligt AFL ska göras för den retroaktiva perioden i sin helhet. – Mot denna bakgrund är det kammarrättens uppfattning att den tidsperiod för vilken avräkning ska göras inte ska begränsas till att avse endast den tidsperiod under vilken den första ersättningen utgått, i S.G.P:s fall hans sjukpenning. Avgörande är istället den tidpunkt fr.o.m. vilken den nu retroaktivt beviljade sjukersättningen ska utges. Högsta

Förvaltningsdomstolen har i dom den 20 juli 2010 (mål nr 813-09) beviljat S.G.P. halv sjukersättning fr.o.m. augusti 2006 varför den tidsperiod som ska beaktas vid avräkningen för tidigare utgiven ersättning är augusti 2006 till och med juni 2008. Försäkringskassans överklagande ska därför bifallas och S.G.P:s överklagande avslås. – Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer Försäkringskassans beslut den 23 november 2010. Handlingarna i målet överlämnas till Försäkringskassan. – Kammarrätten avslår S.G.P:s överklagande.

S.G.P. överklagade kammarrättens dom och yrkade att sjukersättning för tiden 1 augusti 2006 – 8 februari 2007 skulle betalas ut utan avräkningsrätt för Försäkringskassan. Han anförde bl.a. följande. Eftersom sjukersättningen inte avser samma tidsperiod som den utbetalade sjukpenningen kan avräkning inte komma i fråga. Ingen beloppsdel av retroaktivt beviljad sjukersättning svarar mot sjukpenning. Det saknas rättsligt stöd för kammarrättens slutsats.

Försäkringskassan medgav delvis bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. Genom en lagändring i AFL slopades det tidigare kravet att avräkning mellan ersättningar skulle ske månad för månad. Samordningen i målet ska således även innefatta perioden 1 augusti 2006 – 8 februari 2007. När det sedan gäller hur stor minskning som sammantaget ska göras på den retroaktiva sjukersättningen för den sjukpenning som har betalats ut under den retroaktiva tiden, bör man beakta att S.G.P. under en del av den retroaktiva perioden har uppburit hel sjukpenning. Den hela sjukpenningen har betalats ut på grund av att han under den avsedda perioden ansågs helt sakna arbetsförmåga till följd av sin sjukdom. Han har sedan beviljats halv sjukersättning. Under den period han uppbur hel sjukpenning kan därför inte mer än hälften av den utbetalade hela sjukpenningen anses svara mot den retroaktivt utbetalade sjukersättningen.

Högsta förvaltningsdomstolen (2013-05-27, Jermsten, Dexe, Silfverberg, Bull) yttrade:

Skälen för avgörandet

Rättslig reglering m.m.

Enligt 17 kap. 1 § första stycket AFL gäller följande. Om en ersättning enligt lagen eller en annan författning betalats ut av Försäkringskassan och en annan ersättning senare beviljas retroaktivt enligt lagen för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen ska den retroaktiva ersättningen minskas. Minskningen ska ske med det belopp som överstiger vad som skulle ha utgetts för perioden om beslut om båda ersättningarna hade förelegat samtidigt.

Bestämmelserna i 17 kap. 1 § första stycket AFL fick sin i målet aktuella lydelse genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 1993. I

förarbetena (prop. 1992/93:30 s. 39) sägs att lagändringen innebär att den avräkning som ska ske mot retroaktivt beviljad ersättning enligt AFL ska göras för den retroaktiva perioden i sin helhet, och detta även om den tidigare utbetalda ersättningen inte utgetts löpande. Genom lagändringen slopades det tidigare kravet att avräkning mellan ersättningarna skulle ske månad för månad.

Ett övergripande syfte med reglerna om samordning av olika förmåner är att den försäkrade inte ska bli ekonomiskt överkompenserad. Det har kommit till uttryck i den ovan angivna bestämmelsen i 17 kap. 1 § första stycket andra meningen AFL om att den sammanlagda ersättningen inte ska överstiga vad den försäkrade skulle ha fått om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt. Syftet att undvika överkompensation anfördes också som ett av skälen vid slopandet av den månatliga avräkningen (a. prop. s. 34).

AFL är upphävd men är tillämplig i målet enligt 1 kap. 3 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken. Bestämmelser motsvarande dem i 17 kap. 1 § första stycket AFL finns nu i 107 kap. 2 § socialförsäkringsbalken.

Frågan i målet är främst om minskning av den retroaktivt beviljade sjukersättningen till S.G.P. ska göras för den retroaktiva perioden i dess helhet eller endast för den tid som den tidigare utbetalade sjukpenningen avser.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Ordalydelsen i 17 kap. 1 § första stycket AFL ger ett visst utrymme för olika tolkningar i fråga om hur minskningen av den retroaktiva ersättningen ska beräknas. Av förarbetena framgår emellertid klart att avsikten var att avräkning ska göras för hela den period som den retroaktiva ersättningen avser oavsett om en annan förmån enligt lagen beviljats för hela eller bara en del av den perioden. Även det förhållandet att reglerna syftar till att inte överkompensera den försäkrade talar för att hela den retroaktiva perioden ska beaktas vid avräkningen. En sådan tolkning av bestämmelserna är enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening förenlig med lagtexten. Avräkning ska därför göras med utgångspunkt från den retroaktiva perioden i dess helhet.

S.G.P. har retroaktivt beviljats sjukersättning för perioden augusti 2006 – juni 2008. Mot bakgrund av vad som anförts ska avräkning därför göras även för den tid, 1 augusti 2006 – 8 februari 2007, då han inte beviljats någon annan förmån enligt AFL.

Under en del av perioden för den retroaktivt beviljade halva sjukersättningen, närmare bestämt 19 december 2007 – 28 januari 2008, har S.G.P. fått hel sjukpenning. I en sådan situation gäller enligt RÅ 2003 ref. 67 att inte mer än hälften av den utbetalade sjukpenningen kan anses svara mot den retroaktivt utbetalade sjukersättningen. Den retroaktiva

ersättningen till S.G.P. ska därför endast minskas med belopp som svarar mot halv sjukpenning för den tid då hel sjukpenning betalades ut.

Högsta förvaltningsdomstolen finner sammanfattningsvis att sjukersättningen ska minskas med belopp som svarar mot halv sjukpenning för perioden augusti 2006 – juni 2008.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Med ändring av kammarrättens dom förklarar Högsta förvaltningsdomstolen att den retroaktivt beviljade sjukersättningen till S.G.P. ska minskas med belopp som svarar mot halv sjukpenning för perioden augusti 2006 – juni 2008.

Justitierådet *Ståhl* var av skiljaktig mening och anförde följande. Av bestämmelserna i 17 kap. 1 § första stycket AFL framgår att retroaktivt beviljad ersättning i vissa fall ska minskas om en annan ersättning redan har betalats ut för samma tid. Frågan i målet är hur den tidsperiod under vilken en sådan avräkning kan komma i fråga ska bestämmas. Är det tiden för den först utbetalade ersättningen (i detta fall sjukpenningen) eller den senare beviljade retroaktiva ersättningen (i detta fall sjukersättningen) som avgränsar den period under vilken ersättningarna ska samordnas? – Bestämmelserna i 17 kap. 1 § första stycket AFL är uppbyggda så att det först fastställs under vilka förutsättningar som en retroaktivt beviljad ersättning ska minskas (första meningen) och därefter anges hur minskningsbeloppet ska beräknas (andra meningen). Som förutsättning för att avräkning ska göras gäller att en ersättning har betalats ut och att en annan ersättning senare beviljas retroaktivt ”för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen”. I den bestämmelsen definieras således den relevanta tidsperioden som tiden för den första ersättningen. I nästa mening, som alltså endast handlar om beräkning av minskningsbeloppet, talas sedan om ”perioden” utan att någon ny tidsperiod definieras. Jag anser att den sistnämnda bestämmelsen inte kan läsas på annat sätt än som en hänvisning till den tidsperiod som anges i första meningen. – Oavsett vad som enligt förarbetena kan ha varit avsikten med bestämmelserna medger dessa därför enligt min mening ingen annan tolkning än att det är tiden för den först utbetalade ersättningen som avgränsar den tidsperiod under vilken ersättningarna ska samordnas. Som jag ser det saknas därmed laglig möjlighet att minska retroaktiv ersättning som avser perioder då annan ersättning inte har utgått. – Jag anser således att överklagandet borde ha bifallits.

Mål nr 33-12, föredragande Holm

Litteratur: prop. 1992/93:30 s. 34 och 39.